

[Justitsministeren.]

til at tage det hele op til revision. Men på den anden side har vi den opfattelse, at der egentlig ikke er de store vanskeligheder forbundet med loven ud over på det ene punkt, som vi behandler i dag, og derfor har vi ikke givet tankerne om en revision særlig høj prioritet. Jeg er nok også nødt til at sige, at det vil være vanskeligt at presse en sådan prioritet frem.

Jeg er naturligvis indstillet på i forbindelse med det, som fru Inge Fischer Møller og flere andre har sagt, at vi kan få nogle spørgsmål besvaret i folketingets retsudvalg. Det gælder i særlig grad det ene punkt, som flere af ordførerne har ønsket at få drøftet, nemlig sætterne første gang. Jeg er naturligvis indstillet på at møde frem i udvalget og drøfte dette.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ligsyn m.v.

(Lovforslag nr. 20. Fremsat 9/10 75).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Tastesen (S):

Der er få love, der bliver mere end 100 år gamle, men det er blevet tilfældet med ligsynsloven. Ved hjælp af administrative forskrifter har man altså klaret sig helt frem til i dag siden lovens ikrafttræden i 1871.

Flere forhold gør nu, at loven må revideres. Ud fra et samfundssynspunkt må det være rigtigt, at vi får ensartede forhold med hensyn til ligsyn og obduktion. I forvejen har vi vel verdens mest ærlige statistik, hvad angår selvmord, og det har ofte været generende for os, men jeg synes trods alt, at det er en væsentlig samfundsinteresse, at vi får rigtige oplysninger.

Jeg kan derfor på socialdemokratiets vegne give tilslutning til, at vi også får ensartede regler med hensyn til ligsyn, når det gælder så vigtige områder som trafikulykker og arbejdsulykker.

Jeg har dog en bemærkning vedrørende § 6, stk. 2, der drejer sig om obduktion. Vi kan ikke uden videre være medvirkende til at give retsmedicinerne en blankocheck til at foretage obduktion efter forgodtbefindende. Dette forhold vil vi gerne have belyst nærmere ved forhandlingerne i folketingets retsudvalg.

Lovforslaget indeholder en række principielle ændringer, hvoraf den vigtigste nok findes i § 2, stk. 5, vedrørende lægers adgang til ligsyn af nærmeste pårørende. En ulykkelig hændelse, som har optaget den offentlige debat det sidste års tid, er medvirkende årsag til, at en læge fremover ikke kan foretage ligsyn hos nærmeste pårørende. Dette bør være en selvfølge, en selvfølgelig retssikkerhed, som bør indføres i den nye lov.

En anden principiel ændring er, at et ønske om obduktion kan retsprøves. For det første vil pårørende til dem, der skal til obduktion, få underretning om, at man ønsker at foretage obduktion. Hvis man af en eller anden grund mener, at det er at gå for vidt, så kan de pårørende gøre gældende, at det skal domstolprøves. Det mener jeg som en væsentlig retsbeskyttelse, der indføres i loven.

Jeg kan altså på socialdemokratiets vegne i det store og hele give tilslutning til lovforslaget, men vil dog også gerne i udvalget drøfte det spørgsmål, om det er nødvendigt at anvende latinske ord i stedet for danske ord. Vi er jo ikke alle sammen så retslærde, som juristerne og muligvis justitsministeren er; derfor synes jeg, det kunne være ganske rart, hvis man anvendte danske ord i stedet for latinske ord — i det omfang dette nu engang er muligt.

Mette Madsen (V):

Som hr. Tastesen må jeg også sige, at det jo nok hører til sjældenhederne, at en lov bogstavelig talt ikke har været ændret siden 1871, som det forholder sig med loven om ligsyn m.v. Det har naturligvis ikke været muligt gennem 100 år ikke at tilpasse reglerne på dette område i takt med

[Mette Madsen.]

ændringerne i samfundet, men dette har man kunnet gøre alene ved bekendtgørelser og cirkulærer. Denne måde at ændre på har dog efterhånden gjort dette lovområde noget uoverskueligt og har også medført, at praksis ikke er helt ensartet i de forskellige dele af landet. Derfor nedsatte justitsministeriet i 1966 en kommission med den opgave at foretage en kritisk gennemgang af de gældende bestemmelser, og betænkningen, der kom i 1969, danner grundlag for det foreliggende lovforslag.

På venstres vegne kan jeg sige, at vi finder en lovændring på dette område rimelig, men at lovforslaget skal gennemgås nøje i retsudvalget. Jeg skal henlede opmærksomheden på et par punkter, som jeg mener bør debatteres nøjere.

En af de ting, der bliver endeligt afskaffet med dette lovforslag, er ligsynsmændene, og vi kan vel alle være enige om, at det er en institution, tiden er løbet fra, men jeg vil gerne henlede opmærksomheden på betænkningen side 21, hvor der står:

„Når hjemmelen til i givet fald at anvende ikke lægeligt uddannede personer til foretagelse af ligsyn helt udgår af ligsynsloven, bør det formentlig overvejes, om der, ligesom det er tilfældet inden for epidemilovens område, bør indføres hjemmel i lovgivningen om det civile beredskab for udfærdigelse af særlige regler herom for ekstraordinære situationer under krig eller ved andre katastrofetilfælde af et sådant omfang, at det vil kunne være vanskeligt eller umuligt at foretage lægeligt ligsyn i alle tilfælde.“

Med hensyn til justitsministerens bemyndigelse efter § 2, stk. 5, må vi jo se på, om den i bemærkningerne foreslåede personkreds er dækkende. Jeg tror, det er nødvendigt, at vi får en knivskarp og indiskutabel afgrænsning af de personer, som lægen ikke må foretage ligsyn på. Det vil være meget betænkeligt, om denne regel bliver udformet sådan, at lægen i visse tilfælde selv skal skønne, om det er en person, han har et nærmere tilknytningsforhold til, for i så tilfælde vil reglen ingen kriminalpræventiv virkning have.

Til sidst vil jeg nævne § 10 under „Andre bestemmelser“, hvor der i stk. 2 er en bemyndigelse til justitsministeren. Her må vi

drøfte med ministeren, hvor vidtrækkende disse regler skal være.

Wamberg (FP):

Fremskridtspartiet kan tilslutte sig det sigte, lovforslaget har, og finder det som de tidligere ordførere rimeligt, at disse regler bliver samlet på ét sted. Det kan undre noget, at den betænkning, der vel fortrinsvis ligger til grund for forslaget, er kommet så tidligt som i 1969, men vi ved vel også alle sammen, at det er en speciel sag, som har givet anledning til, at lovforslaget nu ligger på bordet. Vi kan som sagt kun hilse lovforslaget med tilfredshed.

Der er også fra vores side et ønske om at få gennemgået de enkelte paragraffer nærmere. Der er, som det blev nævnt af den socialdemokratiske ordfører, specielt i § 6, men også i § 8 og i et par af de øvrige paragraffer nogle regler, vi gerne vil have nærmere belyst under udvalgsarbejdet.

I bemærkningerne til lovforslaget har det undret mig, at man foruddiskonterer omfanget af den arbejdsforøgelse, loven vil medføre. Det er rimeligt, at der bliver ensartede bestemmelser gældende for hele landet, det er rimeligt, at man får gennemført faste retningslinjer, men det forekommer mig urimeligt, at man ikke i hvert fald foreløbig skulle kunne klare sig med det til rådighed stående personale. Når man allerede nu opererer med et nærmere fastsat antal stillinger, så vil jeg i hvert fald meget gerne under udvalgsbehandlingen have en ganske anden dokumentation end den, der foreligger i forbindelse med det lovforslag, vi har på bordet, for berettigelsen af en så voldsom udvidelse af stillingsantallet, som der her er tale om. Jeg tror ikke, det bliver nødvendigt, men at arbejdet udmærket kan klares af det personale, der allerede findes på de hospitaler, der beskæftiger sig med opgaver af denne art.

Gudme (RV):

Også i denne sag er fru Aase Olesen den radikale ordfører, og det er derfor på hendes vegne, jeg gør nogle bemærkninger.

I modsætning til de to forslag, vi har behandlet tidligere på dagsordenen, hvor det kun drejede sig om ændring af nogle principper for vederlæggelse af forskellige embedsmænd, er der jo her tale om en fuld-

[Eudæ.]

stændig ændring af et lovsystem og en for mig at se nødvendig ændring, når vi tager i betragtning, at den gamle ligsynslov har mere end 100 år på bagen.

Derfor er indstillingen fra mit partis side, at vi kan anbefale lovforslaget. Det er væsentligt at få klare og ensartede regler, der gælder over hele landet. Vi kan også anbefale de ændringer, der er en følge af større viden og en følge af et bedre sundhedsvæsen end det, man havde på det tidspunkt, da den oprindelige ligsynslov blev givet. Jeg tænker f. eks. hermed på, at man ophæver den hidtidige regel om, at en død skal blive liggende 6 timer i sin seng, og at man afskaffer de læge ligsynsmænd — en sproglig misforståelse er mulig her — således at det i fremtiden bliver lægerne og kun lægerne, der skal foretage synene.

Vi kan også anbefale den udvidede og mere ensartede adgang, der bliver til at foretage medico-legalt ligsyn og medico-legale obduktion.

Nogle af nydannelserne vil vi godt se lidt nærmere på. Det drejer sig om bestemmelsen i lovforslagets § 8, hvorefter der skal kunne foretages en retslig prøvelse af, om en obduktion skal foretages. Vi har en vis skepsis over for, hvordan dette rent praktisk skal kunne gennemføres, og vil derfor i udvalget gerne nøjere drøfte det.

På et enkelt punkt nærer vi nogen skepsis. Det drejer sig om de forskellige regler, der gælder for ligsyn, alt efter om det foregår inden for det civile område eller inden for militærets område, hvor vi jo har særregler for medico-legale ligsyn og obduktioner, når der er tale om dødsfald inden for militæret. I lovforslaget er der faktisk ingen reel begrundelse for denne forskelsbehandling. Der står noget i bemærkningerne om, at justitsministeren har talt med forsvarsministeren, og det er jo overordentlig betryggende, for så ved man, at det er to fornuftige personer, der taler sammen, men om det i sig selv er tilstrækkelig begrundelse for at opretholde en forskel, det vil jeg altså med respekt for begge disse embedsindehavere stille noget af et spørgsmålstegn ved. Det vil vi altså gerne have lejlighed til at drøfte i udvalget.

Vi kan selvfølgelig, jeg understreger selvfølgelig, give tilslutning til den nydan-

nelse, der er indeholdt i tilføjelsen i lovforslagets § 4, hvorefter læger fremtidig ikke alene kan stå som underskrivere af dødsattester for nært beslægtede. Vi har jo inden for det sidste år fået et erfaringsmateriale, der siger, at en sådan mulighed ikke er tilfredsstillende og vi må have en regel, der forhindrer dette.

Jeg kan — med de bemærkninger, jeg har gjort om nærmere udvalgsbehandling på enkelte punkter — i det store og hele tilsige en velvillig behandling af forslaget; de enkelte punkter må vi se nærmere på under udvalgsbehandlingen.

Hagen Hagensen (KF):

Forslagets formål, at skabe ensartet praksis omkring konstatering af forhold, som offentligheden skal have kendskab til i forbindelse med dødsfald, er vi enige i.

Vi er også enige i, at der skal indføres en bestemmelse om, at det nok bør være den sædvanlige læge for den afdøde, der skal foretage ligsynet, og at der også fastsættes regler om, at man ikke kan foretage ligsyn eller udstede dødsattest, når man som læge har et særligt tilknytningsforhold til den afdøde.

Jeg skal i fortsættelse af de allerede faldne bemærkninger sige: hvor ville det have været rart, om denne lov var blevet taget op noget før. Der har dog ligget en betænkning fra 1969. Vi kunne måske have undgået nogle af de ulykkelige hændelser, som vi har været ude for i den allerede strejfede sag. Men jeg tror nok, det bliver nødvendigt, at der fastsættes nærmere regler i selve loven om, hvorledes tilknytningsforholdet skal have været, for at man ikke som læge kan udstede dødsattest efter foretaget ligsyn.

Der er vel også grund til at sige, at de særlige ligsyn — hvad enten de nu har en latinsk betegnelse eller man finder en dansk betegnelse — bør foretages, når der er grund dertil. Her angiver lovtæksten ganske klart de grunde, der kan være dertil, og jeg tror, de alle sammen vil være rigtige at få med.

Men om reglerne om obduktion vil jeg gerne sige, at de må anvendes med den skønsomhed, som både respekten for afdøde og dennes pårørende tilsiger, og det bør fastsættes, at obduktion ud over de i loven

[Hagen Hagensen.]

fastsatte nødvendige tilfælde — omfanget heraf vil jeg gerne have lov til at drøfte senere i udvalget — ikke kan foretages uden udtrykkelig tilladelse fra de nærmeste pårørende. Jeg mener ikke, det er nok, at der er indsat en bestemmelse i loven om, at justitsministeren kan træffe nærmere bestemmelse herom, det bør være med i selve loven.

Jeg ser også gerne, at der kommer en mere klar bestemmelse om, hvem det er hos politiet, der træffer bestemmelse om obduktion. Det må være en ledende politimand, der foretager bedømmelsen, og jeg tror, det skal være med i lovteksten. Der skal efter min mening også en bestemmelse med om, at underretning om nødvendig obduktion og om årsagen dertil bør gives de pårørende i så vidt omfang, det overhovedet er gør ligt.

I øvrigt vil jeg gerne i forbindelse med lovforslaget rejse spørgsmålet om, hvorvidt der er pligt til — og hvem der har pligt til — at sørge for, at efterladte får besked om et dødsfald, forinden begravelse finder sted. Det drejer sig navnlig om dødfundne personer. Der har i det seneste stykke tid i dagspressen været omtale af, at en datter, der var kommet hjem fra udlandet, hvor hun var bosat, kom for at besøge sin far, men fik at vide, at han var begravet nogle måneder forinden, uden at underretning var givet. Man har spurgt skifteretten, om den ikke ville give besked. Det afviste skiftedommeren i København; det havde man ikke noget med at gøre. Jeg har i min egen praksis lige i de seneste dage været ude for, at en broder til en afdød dødfunden person, der i øvrigt havde ligget som lig længe i sin bolig, fik at vide, at hun var begravet, uanset at der i boligen havde været lettilgængeligt materiale til at finde frem til, hvem der var hendes pårørende. Han har henvendt sig til politiet herom og fået besked om, at det havde de faktisk ikke noget med at gøre.

Selv om det er i udkanten af den lov, vi er ved at tage stilling til, tror jeg, vi må søge frem til et regelsæt, hvorefter man skal søge at finde frem til og give underretning til pårørende til personer, der er død alene, uden at der er nogen umiddelbare pårørende til stede. Sker dødsfaldet på et

sygehus, indrykker man — i hvert fald efter det kendskab, jeg har til det område her — en annonce, hvor man søger efter pårørende til afdøde, og jeg tror, noget lignende kunne praktiseres i andre tilfælde.

Jeg er rede til at se nærmere på forslaget under udvalgsbehandlingen, også med hensyn til nødvendigheden af de nye stillinger, der vil være at oprette. Jeg vil understrege i den forbindelse, at der heldigvis i bemærkningerne står, at oprettelse af nye stillinger vil ske i takt med det behov, der er derfor. Det må vi altså se lidt nærmere på.

Ebba Strange (SF):

Som det er nævnt af tidligere ordførere, er det jo temmelig gamle love og forordninger, der skal afløses af det lovforslag, vi behandler i dag, og det i sig selv siger os, at det er tiltrængt med en ny lov. Det er også tiltrængt med en forenkling og en ensartethed rundt omkring i landet af de regler og de love, der gælder på dette område. Vi skal derfor fra SF's side arbejde positivt med på at få lovforslaget gennemført.

Justitsministeren holder sig i lovforslaget meget tæt op til det forslag, der er aftrykt i den til grund liggende betænkning, og det synes også vel gennemarbejdet. Der er imidlertid andre ordførere, der har peget på nogle problemer, og jeg tror, der ligger et udvalgsarbejde foran os, som må få os til at se lidt nærmere på nogle af dem. Jeg skal pege på nogle enkelte.

Vi indfører med denne lov en bestemmelse om, at udstedelse af dødsattester og bestemmelse af dødsårsag og døds måde kun må foretages af læger. Det kan jeg kun tilslutte mig. Det er på tide, at vi får afskaffet ligsynsmændene. Men jeg har et problem, og jeg ved ikke rigtig, hvordan man kan tackle det. Jeg har gennemgående stor tillid til læger, det vil jeg godt starte med at sige. På den anden side så er jeg fuldstændig sikker på, at der kan komme tilfælde, hvor det er den samme læge, der har foretaget behandlingen af en patient, som ifølge lovforslagets § 3, stk. 1, skal foretage indberetningen om, at døden kan være en følge af fejl, forsømmelse eller ulykkelige hændelser i forbindelse med behandling eller forebyggelse af sygdommen. Hvordan sikrer man sig kontrol med læger-

[Ebba Strange.]

nes behandling og lægernes indberetningspligt? Jeg har ikke selv noget svar på det, men jeg vil godt have det rejst som et problem og som et spørgsmål. Det gælder for så vidt også samme paragrafs stk. 2, hvor det er hospitaler, det drejer sig om, eller andre institutioner, plejehjem el. lign., hvor indberetningen skal gives af den ledende læge. Det synes rimeligt, at det er den ledende læge, der skal give denne indberetning, men hvem kontrollerer de behandlinger af patienten, der er gået forud? Jeg tror ikke, det er noget stort problem, men jeg har nogle eksempler på, at det kan være et problem.

Et andet problem er spørgsmålet om de dødfødte børn, der også er omfattet af denne lov. Det kan ofte være meget belastende for forældre at acceptere et ikke-fuldbåret foster som et dødfødt barn. Grænsen mellem et dødfødt barn og en abort mener jeg trænger til at få en skærpelse, sådan at man fra hospitalernes side i så høj grad som muligt kan beskytte forældre mod at skulle igennem hele proceduren med et ligsyn og begravelse i de tilfælde, hvor det faktisk nærmere er en abort, det drejer sig om, end et dødfødt barn.

Der er på enkelte punkter skærperelser i forhold til udvalgets forslag. Jeg har naturligvis ligesom andre ordførere hæftet mig ved det nye stykke i § 2, som jo nok er fremkommet af aktualitetshensyn.

Jeg har også ligesom hr. Gudme hæftet mig ved særreglerne for militæret og vil også gerne have en drøftelse af, hvorvidt disse særregler er rimelige, i hvert fald en nærmere forklaring på, hvad der er baggrunden for disse særregler.

Endelig finder jeg, at det er en betryggelse med den retslige prøvelse efter § 8. Det er muligt, hr. Gudme har ret i, at den kan blive vanskelig at gennemføre i praksis — det må vi drøfte i udvalget — jeg mener i hvert fald, der ligger en betryggelse for de implicerede parter i, at den er der.

Det er ømtålelige forhold, vi har at gøre med i dette lovforslag, og derfor er det vigtigt at få så klare regler som muligt; jo klarere reglerne er, des større chancer er der vel også for, at de implicerede embedsmænd vil handle med konduite og indføling over for så sårbare områder som dette. Vi håber

på, at vi får et godt og positivt udvalgsarbejde.

Inge Krogh (KrF):

Det er et meget grundigt lovforslag, der foreligger her. Man synes, det på mange måder er så grundigt, at det næsten bliver fuldkomment, idet man jo forudsætter, at der bliver betydelig flere medico-legale ligsyn og betydelig flere af disse obduktioner, end der tidligere har været. Der er regnet med en forøgelse af lægernes arbejde, og det har der været nogle indvendinger imod. Jeg kan dertil sige, som der også står i bemærkningerne, at man må regne med betydelig transport, bl.a. fordi vi kun har 3 retsmedicinske institutter her i landet og obduktionerne skal foretages på disse institutter. Jeg tror, at når man beregner, hvor meget det vil komme til at koste, glemmer man at beregne, at politiet skal være med såvel til at afgøre, om der skal foregå medico-legalt ligsyn, som være med ved disse obduktioner. Det må blive en belastning af politiet, hvis lovforslaget betyder en udvidelse af disse ting.

Der er nogle ting, som ikke er præciseret, bl.a. hvornår ligsynet skal finde sted. Man har altid regnet med, at et ligsyn, hvorefter dødsattesten skal skrives, ikke må foregå før 6 timer efter dødens indtræden. Der står ikke noget om det her, og der står altså heller ikke noget om, at dødens indtræden skal undersøges af en læge. Jeg regner med, at det må komme i et cirkulære senere, hvad det vil sige, at man anbringer den døde forsvarligt. Det er i hvert fald meget nødvendigt, at man får præciseret, hvordan temperaturen skal være, men jeg synes, det er udmærket, at bestemmelsen om, at en død skal ligge i sengen 6 timer, er faldet væk, for det er noget, man ikke har rettet sig efter, i hvert fald ikke på hospitalerne.

Angående obduktion har jeg nogle kommentarer. Der står i lovforslaget, at de pårørende skal underrettes om døden, og det er selvfølgelig absolut rimeligt, men hvorfor skal vedkommende underrettes om, at der skal foretages obduktion? Det er noget, man ikke normalt plejer at gøre, f.eks. på hospitaler, hvor der rutinemæssigt eller næsten rutinemæssigt foretages obduktioner; dér sørger man for, at de pårørende får underretning, men underretter ikke om en even-

[Inge Krogh.]

tuel obduktion; det skal blot være sådan, at de pårørende har mulighed for at rette indsigelse. Jeg synes, det kan skabe en del komplikationer i disse tilfælde, f.eks. ved forbrydelser. For det første går der altså 1 døgn. Så skal domstolen afgøre det, der skal komme en kendelse, og denne kendelse kan kæres, og der er en kærefrist på 3 dage. Altså, der er mange opsættende undersøgelser, og hvordan skal opbevaringen af den døde så foregå, i fryserum eller andet? Det kan, mener jeg, absolut støde på vanskeligheder.

Wilhelm (VS):

Der er andre ordførere, der har været inde på nogle af de spørgsmål, jeg har hæftet mig ved, så det skal jeg ikke trætte med at gentage — det drejer sig f.eks. om denne særbehandling af personer under militæret — men jeg skal holde mig til kun at nævne det, jeg ikke finder har været rigtig berørt.

Det har været nævnt, det var vist af hr. Hagen Hagensen, at man måske kunne have foregrebet nogle af de ting, der var sket, hvis man havde været hurtigere med sit lovforslag i henhold til betænkningen fra 1969. Jeg tror ikke, at hr. Hagen Hagensen kan have genopfrisket betænkningen. Det har jeg gjort, for jeg synes altid, det må have interesse, om der var nogle fornuftige folk, der dér forudså, hvad der kunne ske, hvor hullerne var i lovgivningen. Så vidt jeg kan se, er der ikke på noget som helst punkt i 1969-betænkningen forudset noget af det, der senere danner den aktuelle baggrund for tilføjelsen til § 2.

Det kunne endda være, hvad det være vil — og det skal ikke bebrejdes det udvalg dengang — men når jeg nævner det, er det, fordi jeg i og for sig synes, at man med dette lovforslag, som er en fuldstændig nyomskrivning af en over 100 år gammel lov, som det er nævnt, i virkeligheden nok på adskillige punkter løber risikoen for at begå de samme bommerter på lidt andre områder én eller flere gange til.

Jeg tænker på, at i virkeligheden er alle de bestemmelser, der er, og som der bl.a. henvises til i bemærkningerne, hvor der f.eks. står om den nye § 2, stk. 5, jfr. betænkningen side 23 — det er i øvrigt notorisk forkert — der er intet i betænkningen på

side 23, der siger noget som helst om, hvilke personer en læge ikke må udføre ligsyn over for — men bortset fra det er det sådan, så vidt jeg kan se, at betænkningens mange sider af regler om, hvilke pligter læger har til at udføre denne funktion, og hvilke retigheder de har på samme område, går præcis den modsatte vej af den hensigt, der ligger i tilføjelsen i § 2. Det går nemlig i den retning, at det skal være de i forvejen særligt implicerede læger i det pågældende tilfælde, f.eks. en speciallæge, der har haft den pågældende under en helt speciel behandling, der skal kunne træde i stedet for famililægen for at foretage disse ligsyn. Det er den generelle tendens i udvalgets lovforslag, som man i øvrigt stort set har fulgt, i reglerne for, hvilke læger der skal inddrages, og det er også den generelle tendens i alt, hvad der står tilbage i dette lovforslag undtagen i § 2, stk. 5. Der, hvor jeg mener man måske kan lægge op til at gøre tilsvarende bommerter eller, skal vi sige lade blive tilsvarende huller tilbage som dem, der viste sig, fordi man ikke havde et § 2, stk. 5, er f.eks. i § 2, stk. 2. Det er dette, at det er lige præcis de sygehushæger, som har deltaget i behandlingen af en på sygehuset ved døden afgået patient, der skal udføre ligsynet. Jeg er selvfølgelig helt klar over, at i 99 pct. af tilfældene — måske endnu mere — vil det være det eneste fornuftige og rimelige og hensigtsmæssige, men det stopper lige præcis ikke det hul, der kunne være over for fejlgrebene. Det mener jeg hverken de pågældende læger eller andre i virkeligheden kan være tjent med. Jeg synes, man skulle benytte den aktuelle anledning til lidt mere generelt at få stoppet sådanne eventuelle huller og f.eks. ikke følge betænkningen på det punkt, at det er den specialist, der har haft den pågældende i konsultation, der også i givet fald skal føre ligsynet, men at man, hvis der er behov for en specialist for at fastslå dødsmåden, siger, at det skal være en anden specialist inden for det pågældende område. Så meget om det.

Til sidst kun det, at jeg i virkeligheden finder det ret utilfredsstillende — men det må vi kunne drøfte i udvalget — at man her efter over 100 år og efter, at man i de sidste år har haft en meget intensiv debat om døds-kriterier, som, så vidt jeg kan se, ikke hører hjemme i nogen anden lovgivning, men

[Wilhelm.]

som kun står sådan meget uforpligtende i nogle bemærkninger rundt omkring, da forlader sig på lægevidenskabens tre kriterier: stivheden, pletterne og forrådnelsen, hvor man helt går uden om det vigtige problem, der har været debatteret i mange år, med respiratorerne, med hjernedødskriteriet osv. Vi har ikke nogen fast mening om det, men vi mener alligevel, det er utilfredsstillende, at man her helt fra bunden af skriver en ny lov om ligsyn og stadig væk lader det være så tilfældigt op til de enkelte eller, hvis de skal føle sig helt på sikker grund, at de er nødt til at henholde sig til disse over 100 år gamle tre, helt firkantede kriterier uden nogen form for forsøg på at leve op til den situation, som debatten har vist eksisterer, hvor der er helt væsentlige problemer, der har med disse døds-kriterier at gøre.

Hvis jeg tager fejl, og hvis der ligger andre regler, hvis det hører hjemme andre steder end i loven om ligsyn, vil jeg gerne rettes, men så vidt jeg har kunnet se, er der ikke andre steder taget højde for de problemer, der foreligger med hensyn til døds-kriterierne.

Justitsministeren (Orla Møller):

Jeg takker for den brede tilslutning til forslaget. Det er vel en naturlig ting, når der sker så gennemgribende en revision, som der er tale om med dette stykke lovgivning, at der også rejses en lang række spørgsmål.

Jeg finder det imidlertid forkert, hvis vi skulle tage fat på en yderligere debat eller yderligere uddybning af alle de mange enkeltspørgsmål, der er rejst her i dag, men vil gerne som ved behandlingen af de øvrige forslag sige, at jeg naturligvis er parat til at besvare alle de spørgsmål, der kommer frem fra udvalget, og også til at møde i samråd til drøftelser omkring tingene. Derfor kan jeg måske med ordførernes billigelse få lov til at nøjes med at sætte streg under et par ting.

Det er klart, at den dokumentation, som hr. Wamberg ønskede sig, og som også hr. Hagen Hagensen var inde på, skal vi prøve på at få detaljeret noget mere i forbindelse med den øgede arbejdsbyrde, og jeg tror nok, fru Inge Krogh har ret i, at der med det hensyn, som er det afgørende i loven, vil blive en nødvendig arbejdsforøgelse.

Det spørgsmål, som hr. Wilhelm rejste til sidst om døds-kriteriet, vil jeg gerne give et par ord med på vejen. Det ville nok have været døden for dette forslag, hvis jeg havde forsøgt at sætte noget ind om døds-kriteriet i det. Den debat, der foregår netop omkring dette problem, er jo så langt fra afklaret, at jeg føler mig overbevist om, at hvis vi fra justitsministeriet havde lagt op til denne debat i forbindelse med dette forslag, som jeg anser for at være både rimeligt, rigtigt og også i nogen grad nødvendigt, så var vi endt i en helt anden debat. Jeg tror nok, man må sige det måske med lidt forsigtighed, at vi langt fra er færdige med at debattere spørgsmålet om døds-kriteriet eller døds-kriterierne i Danmark til, at man kan komme så vidt, at det skal puttes ind i en lovgivning.

Jeg var meget optaget af tankerne, da hr. Hagen Hagensen talte om at give besked til de efterlædte. Jeg har desværre ikke ved hånden det lovforslag, som er vedtaget for ikke så forfærdelig lang tid siden her i folketinget under kirkeministeriets område om begravelse og dødsfald, men var der noget sted, hvor man måske kunne have trukket de tanker, som hr. Hagen Hagensen havde, ind i billedet, så måtte det være på dette område.

Jeg håber, at jeg med åbenheden over for oplysninger og samråd i udvalget kan stoppe mine bemærkninger her i forbindelse med førstebehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold. Det er vedtaget.)

Den næste dag på dagsordenen var:
Første behandling af forslag til færdselslov.
(Lovforslag nr. 17. Fremsat 9/10 75).

Lovforslaget sattes til forhandling.